

Dosarul nr. 2ra-687/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. D. Băbălău)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, Iu. Cotruță, V. Mihaila)

ÎNCHEIERE

16 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandr Cotoman împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, împotriva deciziei din 28 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 02 martie 2020, Alexandr Cotoman a depus cerere de chemare în judecată, contrasemnată de avocatul Corneliu Pleșca, împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova solicitând încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a prejudiciului moral în mărime de 300000 de lei.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, în fapt, urmărirea penală în cauza nr. 2019898018, a fost disjungată din cauza nr. 2017038005, care a fost pornită la 06 februarie 2017 de către Procuratura mun. Chișinău, oficiul Buiucani, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 237 alin. (2) lit. d) Cod Penal, pe faptul bănuielii rezonabile de fabricare și punere în circulație a cardurilor, precum și a altor instrumente de plată false. Temei pentru pornirea urmăririi penale au servit actele de sesizare, acumulate de către Direcția nr. 3, Secția nr. 1, a INI al IGP, cu privire la activitatea infracțională desfășurată de o persoană necunoscută pe nume „Victor”, despre care există o presupunere rezonabilă, precum că se ocupă de fabricarea și punerea în circulație a cardurilor bancare, precum și a altor instrumente de plată false. Potrivit materialelor cauzei penale, persoana, care a fost identificată ca fiind Victor Salcoci, avea cunoștințe în domeniul IT, cât și deținea un apartament conspirativ în sectorul Buiucani unde își gestionează activitatea criminalistică, manifestată prin donarea cardurilor bancare, totodată, prin diferite modalități ilegale primea de peste hotarele țării (preponderent țările UE) informația sustrasă ilegal de pe cardurile persoanelor fizice, care dețineau conturi bancare cu mijloace bănești în proporții deosebit de mari. Astfel, informația sustrasă era imprimată și/sau stocată

pe alte benzi (clonuri) și ulterior, prin diferite scheme frauduloase, erau sustrate mijloacele bănești în proporții deosebit de mari.

Totodată, a menționat că, în cadrul cauzei penale, fără a exista probe concludente și suficiente, care ar indica la implicarea sa în comiterea crimei investigate, la data de 05 ianuarie 2019, ora 08.52, de către reprezentantul organului de urmărire penală ilegal a fost reținut în ordinea art. 166 Cod de procedură penală. În continuare, la aceeași dată, la fel, ilegal a fost audiat în calitate de bănuit, pentru ca în scurt timp, contrar prevederilor legale, să fie pus sub învinuire de către procuror, fiind audiat cu statutul procesual corespunzător.

Reclamantul a afirmat că, în data de 06 ianuarie 2019 de către Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe numele său ilegal a fost eliberat un mandat de arest pe termen de 30 de zile. Ulterior, la expirarea celor 30 zile de arest, procurorul ilegal a solicitat instanței de judecată, înlocuirea măsurii de reprimare precedente cu încă 30 de zile de arest la domiciliu, solicitare admisă integral de către Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana la data de 31 ianuarie 2019, când măsura preventivă sub formă de arest a fost înlocuită cu măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu, începând cu data de 04 februarie 2019, ora 08.52 până la data de 06 martie 2019, ora 08.52. Astfel, ilegal a fost menținut în stare de arest în intervalul de timp 05 ianuarie 2019 ora 08.52 și 04 februarie 2019 ora 08.52, precum și în stare de arest la domiciliu - începând cu data de 04 februarie 2019, ora 08.52 până la data de 06 martie 2019, ora 08.52. Ulterior, un interval de timp extins, cu prezența sa nu au fost efectuate niciun gen de acțiuni procesuale. La 30 septembrie 2019, având în vedere că nu a fost probat faptul implicării sale în comiterea infracțiunilor cercetate, a fost scos integral de sub urmărire penală.

Reclamantul a susținut că, urmărirea penală a durat un timp extins, perioada aflării sale ilegale în detenție a fost una semnificativă, timp care nu poate fi recuperat nici printr-o modalitate și a fost lăsată o amprentă iremediabilă asupra psihicului. Drept urmare, este evident că dispunerea aducerii silite, aplicarea arestării preventive și ulterior a arestului la domiciliu, reprezintă o ingerință în exercițiul liberei circulații. Prin urmare, ținând cont de principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale care întruchipează suferințele psihice ce constau din senzații de stres, frustrare și neliniște, ca urmare a încălcărilor drepturilor sale la libertate, siguranță, viață privată, garantate de CEDO și Constituția Republicii Moldova, cauzate prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, inclusiv a procuraturii, a pretins că i-a fost cauzat un prejudiciu moral, estimat la suma de 300000 lei.

Prin hotărârea din 13 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Alexandr Cotoman și s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Alexandr Cotoman prejudiciu moral în mărime de 40000,00 de lei.

Prin decizia din 28 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-au respins cererile de apel depuse de reprezentantul Procuraturii Generale a Republicii Moldova și reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 13 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

În consolidarea soluției, instanța de apel a reținut ca întemeiată concluzia primei instanțe care a constatat temeinicia valorificării dreptului la acțiune în baza

Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, precum și de art. 2007, 2036, 2037 din Codul civil.

Citând prevederile art. 7 lit. e) și g), art. 10, art.11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și prevederile art. 2007 alin. (1) Cod civil, a relevat că se instituie obligația generală a statului de a repara persoanelor fizice prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Redând prevederile art. 2036 alin. (1), art. 2037 alin. (1) și (2) Cod civil, art. 219 alin. (4) Codul de procedură penală, sub acest aspect, instanța de apel a reținut că, materialele cauzei denotă faptul că, Cotoman Alexandr a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de alin. (2) art. 237 CP al RM, la demersul organului de urmărire penală, instanța de judecată a dispus aplicarea arestului preventiv în termen de 30 zile, și tot de către aceeași instanță a fost înlocuită măsura preventivă „arestul preventiv” în „arest la domiciliu” în privința lui Cotoman Alexandr.

Ulterior, la data de 30.09.2019 tot de către procurorul Nicu Șendrea, a fost dispusă scoaterea de sub învinuire a lui Cotoman Alexandr, din motiv că fapta imputată ultimului în temeiul art. 237 alin. (2) lit. d) Codul Penal, nu a fost săvârșită de către acesta, prin urmare Cotoman Alexandr a fost învinuit neîntemeiat de săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave.

În consecință prin intentarea cauzei penale în privința lui Cotoman Alexandr, recunoașterea în calitate de „bănuț” și „învinuit”, reținerea acestuia, aplicarea în privința sa a arestului preventiv în termen de 30 zile, ulterior înlocuirea măsurii preventive “arestul preventiv” în “arest la domiciliu” i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viața sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii. Suferințele psihice și fizice provocate de situația creată i-au cauzat consecințe determinate de retrăiri, încordare psihică, stare de disconfort și alți factori care derivă suferințele morale.

Corespunzător, în circumstanțele expuse, instanța de apel a considerat justă concluzia primei instanțe care a conchis că la aprecierea prejudiciului moral va ține cont de perioada desfășurării procesului penal precum și perioada cât Cotoman Alexandr s-a aflat în arest preventiv, arest la domiciliu, circumstanțe care incontestabil i-au cauzat stare de stres și de frustrare reclamantului Cotoman Alexandr.

Astfel, suma solicitată de reclamantă cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 300000 de lei, este una exagerată și nejustificată. Or, la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune prin necesitate ca reclamantul să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Mai mult, acesta trebuie astfel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

În acest sens, luând în considerare cele constatate, instanța de apel a considerat justă concluzia primei instanțe, care a concluzionat că este necesar de a încasa de la Stat, prin intermediul Ministerul Justiției, o despăgubire bănească în sumă de 40 000 lei, care este una rezonabilă și echitabilă, fiind o despăgubire utilă și suficientă,

compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunde și criteriilor de despăgubire stabilite de CEDO prin jurisprudența sa.

La 10 martie 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 28 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material și a apreciat arbitrar poziția participanților la proces și a probelelor anexate la dosar.

Totodată, a menționat că prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 nu sunt aplicabile litigiului.

Recurentul a precizat că, elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul adus persoanei prin acțiunile ilicite ale organelor de drept se face prin legea specială, care este Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998. Nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului, or, este necesar de a fi constatată ilegalitatea actului procedural emis, existența faptei ilicite. La caz, nu există nici un act definitiv prin care s-ar fi stabilit că acțiunile organului de urmărire penală sunt ilegale.

De asemenea, a opinat că, instanța de fond neîntemeiat și contrar prevederilor legale a constatat ilegalitatea acțiunilor organelor de drept, fapt ce nu poate intra în competența instanțelor civile.

Instanțele ierarhic inferioare nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante ale cauzei, decizia fiind bazată pe fapte neprobate și declarative în partea ce ține că în rezultatul cauzei penale intimatul a suportat suferințe fizice sau psihice, frustrări și lezarea reputației profesionale. La fel, nu au fost constatate și elucidate pe deplin circumstanțele importante la acordarea prejudiciului moral.

Copia recursului declarat a fost expediată în adresa intimaților conform scrisorii de însoțire date cu 29 martie 2021 (Vol.II, f.d.16) și a fost recepționată la 01 aprilie 2021, conform avizelor de recepție (Vol.II, f.d.17-18).

La 12 aprilie 2021, prin intermediul poștei (Vol.II, f.d.21), Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință la cererea de recurs, exprimând poziția în favoarea admiterii recursului.

Alte referințe la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 28 ianuarie 2021, iar cererea de recurs a fost depusă la 10 martie 2021, ceea ce denotă că recursul este declarat în termen.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stipulează că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul părții recurente cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe

dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 433 lit. a), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 28 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat